Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра прикладної психології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету психології
_____ Павло СЕВОСТ'ЯНОВ
«___» _____ 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАВЧАННІ ТА РОБОТІ»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 23 Соціальна робота
Спеціальність: 231 Соціальна робота
Освітня програма: Соціальна робота
Вид дисципліни: за вибором
Факультет: Навчально-науковий інститут соціології та медіакомунікацій

2026-2027 н. р.

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету психології
Протокол від «26» червня 2026 року № 7

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Наливайко Олексій Олексійович, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри прикладної психології

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної психології
Протокол від «19» червня 2026 року № 22

Завідувач кафедри прикладної психології _____ Олена ГУЛЯЄВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено з гарантом освітньої програми «Соціальна робота»

Гарант освітньої програми _____ Ірина ЄВДОКИМОВА
(підпис) (ім'я та прізвище)

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій
Протокол від «26» серпня 2026 року № 1

Голова науково-методичної комісії _____ Юлія СОРОКА
(підпис) (ім'я та прізвище)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Штучний інтелект у навчанні та роботі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 – Соціальна робота.

Навчальна дисципліна спрямована на формування здатності критично, етично й безпечно використовувати інструменти штучного інтелекту (ШІ) у навчанні, соціологічних дослідженнях, професійній комунікації та підготовці аналітичних матеріалів.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни

Мета дисципліни - сформувати у здобувачів освіти ШІ-грамотність і практичні вміння відповідально застосовувати генеративні інструменти у навчанні, соціологічних дослідженнях та професійній діяльності; розвинути навички проєктування запитів, критичної перевірки результатів, захисту даних і прозорого декларування використання ШІ.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни

- ознайомити здобувач освіти із базовими поняттями, принципами та сферами застосування ШІ;
- розкрити можливості й обмеження генеративного ШІ в освіті, соціологічних дослідженнях і професійній діяльності;
- сформувати навички створення результативних запитів до ШІ-інструментів;
- розвинути вміння перевіряти, редагувати й аргументовано оцінювати згенеровані результати;
- навчити використовувати ШІ для пошуку джерел, підготовки інструментарію, структурування матеріалів, первинного аналізу та візуалізації соціологічної інформації;
- забезпечити дотримання академічної доброчесності, авторського права, приватності та безпеки даних;
- сформувати розуміння ризиків алгоритмічних упереджень, вигаданих даних, порушення конфіденційності та надмірної довіри до автоматизованих висновків;
- набути досвіду проєктування власного навчального або соціологічного завдання з відповідальним використанням ШІ.

1.3. Кількість кредитів - 4 кредити ЄКТС.

1.4. Загальна кількість годин - 120 годин.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни

Показник	Денна форма навчання
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)

Показник	Денна форма навчання
Рік підготовки	4
Семестр	7
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальна кількість годин	120
Лекції	24
Семінарські заняття	24
Самостійна робота	72
Підсумковий контроль	залік (тестування, 40 питань)

1.6. Компетентності та програмні результати навчання

Вивчення дисципліни сприяє формуванню загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для відповідального використання цифрових і ШІ-інструментів у навчальній, дослідницькій, комунікаційній та професійній діяльності соціолога.

Компетентності / результати	Зміст, що формується в межах дисципліни
Загальні компетентності	здатність до критичного мислення, аналізу й оцінювання інформації; здатність до самонавчання та цифрового саморозвитку; здатність використовувати інформаційні й комунікаційні технології; здатність діяти етично, відповідально та доброчесно.
Спеціальні компетентності	здатність відповідально застосовувати ШІ у навчанні та соціологічному дослідженні; формулювати й удосконалювати запити; використовувати ШІ для пошуку джерел, підготовки інструментарію, структурування, первинного аналізу й візуалізації інформації; оцінювати алгоритмічні упередження; захищати дані респондентів.
Програмні результати навчання	пояснювати базові принципи й обмеження ШІ; добирати інструменти відповідно до завдання; створювати результативні запити; перевіряти джерела, дані та висновки; документувати використання ШІ; проєктувати навчальне або соціологічне завдання; дотримуватися академічної доброчесності, приватності та безпеки даних.

1.7. Пререквізити (передумови для вивчення дисципліни)

- базова цифрова грамотність;
- навички роботи з онлайн-ресурсами, електронною поштою, хмарними сервісами та навчальними платформами;
- уміння здійснювати елементарний пошук інформації в мережі Інтернет;
- базові навички підготовки текстових документів, презентацій і навчальних матеріалів.

Постреквізити (знання та навички після вивчення дисципліни)

- здатність добирати ШІ-інструменти відповідно до навчальної, дослідницької або професійної мети соціолога;

• уміння формулювати якісні запити, задавати контекст, формат відповіді та критерії якості результату;
• уміння виявляти фактичні помилки, вигадані джерела, некоректні узагальнення та алгоритмічні упередження;
• здатність використовувати ШІ для пошуку джерел, підготовки опитувального інструментарію, структурування, первинного аналізу та візуалізації соціологічної інформації;
• готовність застосовувати ШІ у командній дослідницькій роботі, професійній комунікації та підготовці аналітичних матеріалів;
• здатність дотримуватися академічної доброчесності, прозоро декларувати використання ШІ та захищати персональні й конфіденційні дані.

2. Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Штучний інтелект як сучасне технологічне та соціокультурне явище

• Поняття штучного інтелекту та його місце в сучасному суспільстві.
• ШІ як чинник трансформації освіти, професійної діяльності, комунікації та повсякденної роботи.
• Можливості, обмеження та ризики використання ШІ-інструментів.
• Роль людини в діяльності, опосередкованій ШІ: критичне мислення, відповідальність і контроль якості.

Тема 2. Основні напрями розвитку ШІ: машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ

• Базові напрями розвитку штучного інтелекту: машинне навчання, нейронні мережі, обробка природної мови.
• Генеративний ШІ: текстові, графічні, аудіо-, відео- та мультимодальні інструменти.
• Принципи роботи великих мовних моделей у межах, необхідних користувачеві.
• Типові помилки моделей: галюцинації, упередження, неповнота контексту, застарілі або вигадані дані.

Тема 3. ШІ-інструменти в освітньому процесі: персоналізація, підтримка навчання, зворотний зв'язок

• Використання ШІ для планування навчання, пояснення складних тем, підготовки до занять і самоперевірки.
• Персоналізація навчання: індивідуальні траєкторії, адаптація рівня складності, додаткові приклади.
• ШІ як інструмент формувального зворотного зв'язку та підтримки самостійної роботи.
• Межі допустимого використання ШІ у навчанні та відповідальність здобувача освіти за кінцевий результат.

Тема 4. Використання ШІ у професійній діяльності соціолога та повсякденній роботі

• Сценарії використання ШІ в роботі соціолога: пошук джерел, підготовка анкети чи гайду інтерв'ю, структурування матеріалів, підготовка аналітичних текстів.

- ШІ для роботи з текстами, таблицями, презентаціями, документами та організаційними завданнями.
- Побудова відтворюваного робочого процесу: постановка завдання, фіксація запитів, перевірка даних і документування втручання ШІ.
- Професійна відповідальність соціолога, людська інтерпретація та недопущення автоматизованих помилок.

Тема 5. Основи проєктування запитів (prompt engineering): як формулювати ефективні запити

- Поняття проєктування запитів (prompt engineering) та його значення для якісної взаємодії з ШІ.
- Структура ефективного запиту: роль, контекст, мета, обмеження, формат відповіді, критерії якості.
- Методи уточнення, ітерації, порівняння відповідей і корекції згенерованого результату.
- Типові помилки у формулюванні запитів та способи їх виправлення.

Тема 6. ШІ для пошуку, аналізу, структурування й візуалізації соціологічної інформації

- Пошук наукових джерел, формування ключових слів і перевірка бібліографічних відомостей.
- Систематизація матеріалів: огляди, таблиці, матриці, категорії кодування, конспекти та порівняльні схеми.
- Первинне опрацювання текстової й табличної соціологічної інформації з обов'язковою перевіркою точності та валідності інтерпретацій.
- Візуалізація та презентація результатів: діаграми, схеми, інфографіка, слайди й короткі аналітичні повідомлення.

Тема 7. Критичне мислення, фактчекінг і перевірка результатів, згенерованих ШІ

- Критичне мислення як ключова умова безпечної роботи з ШІ.
- Фактчекінг відповідей ШІ: перевірка джерел, дат, авторів, цитувань, статистики та соціологічних показників.
- Виявлення вигаданих посилань, логічних помилок, некоректних узагальнень і маніпулятивних тверджень.
- Алгоритм перевірки та доопрацювання згенерованого контенту.

Тема 8. Етика штучного інтелекту: упередження, прозорість, авторство, приватність і безпека даних

- Етичні принципи використання ШІ: прозорість, справедливість, відповідальність, людський контроль.
- Упередження ШІ-моделей і ризики дискримінаційних або некоректних результатів.
- Авторство, декларування використання ШІ та межі допустимого опрацювання навчальних і дослідницьких матеріалів.

• Приватність, персональні дані респондентів, конфіденційність дослідницьких матеріалів і безпечна робота з ШІ-сервісами.

Тема 9. Академічна доброчесність і правила відповідального використання ШІ у навчанні

• Академічна доброчесність у контексті генеративного ШІ.

• Допустимі та недопустимі практики використання ШІ у навчальних роботах.

• Декларування використання ШІ, посилання, перефразування, самостійність виконання завдань.

• Політика курсу щодо використання ШІ та відповідальність .

Тема 10. ШІ в командній дослідницькій роботі, комунікації та менеджменті завдань

• ШІ-інструменти для планування дослідження, розподілу ролей, фіксації завдань і контролю строків.

• Підготовка професійних повідомлень, листів, звітів, нотаток і підсумків зустрічей за допомогою ШІ.

• ШІ для генерації ідей, брейнстормінгу, структурування обговорень і ухвалення рішень.

• Ризики командної роботи з ШІ: конфіденційність, авторство, якість комунікації, відповідальність за рішення.

Тема 11. Проєктування навчальних і соціологічних завдань із використанням ШІ

• Принципи проєктування завдань із ШІ для навчання та соціологічного дослідження.

• Формулювання мети, очікуваного результату, інструкції, критеріїв оцінювання та правил використання ШІ.

• Створення кейсів, чеклістів, планів, рубрик, опитувального інструментарію та мініпроєктів із використанням ШІ.

• Оцінювання якості, корисності, етичності та безпечності спроєктованого завдання.

Тема 12. Майбутнє праці, цифрові нерівності та безперервне навчання в епоху ШІ

• Вплив ШІ на ринок праці, професійні ролі, алгоритмічне управління та цифрові нерівності.

• ШІ-грамотність як складова професійного розвитку й навчання впродовж життя.

• Особисті стратегії адаптації до змін: самоосвіта, оновлення навичок, відповідальне використання технологій.

• Підсумкова рефлексія: персональний план розвитку ШІ-компетентності.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Усього	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Тема 1. Штучний інтелект як сучасне технологічне та соціокультурне явище	10	2	2	6
Тема 2. Основні напрями розвитку ШІ: машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ	10	2	2	6
Тема 3. ШІ-інструменти в освітньому процесі: персоналізація, підтримка навчання, зворотний зв'язок	10	2	2	6
Тема 4. Використання ШІ у професійній діяльності соціолога та повсякденній роботі	10	2	2	6
Тема 5. Основи проєктування запитів (prompt engineering): як формулювати ефективні запити	10	2	2	6
Тема 6. ШІ для пошуку, аналізу, структурування й візуалізації соціологічної інформації	10	2	2	6
Тема 7. Критичне мислення, фактчекінг і перевірка результатів, згенерованих ШІ	10	2	2	6
Тема 8. Етика штучного інтелекту: упередження, прозорість, авторство, приватність і безпека даних	10	2	2	6
Тема 9. Академічна доброчесність і правила відповідального використання ШІ у навчанні	10	2	2	6
Тема 10. ШІ в командній дослідницькій роботі, комунікації та менеджменті завдань	10	2	2	6
Тема 11. Проєктування навчальних і соціологічних завдань із використанням ШІ	10	2	2	6
Тема 12. Майбутнє праці, цифрові нерівності та безперервне навчання в епоху ШІ	10	2	2	6
Усього годин	120	24	24	72

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Штучний інтелект як сучасне технологічне та соціокультурне явище	2
2	Основні напрями розвитку ШІ: машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ	2
3	ШІ-інструменти в освітньому процесі: персоналізація, підтримка навчання, зворотний зв'язок	2
4	Використання ШІ у професійній діяльності соціолога та повсякденній роботі	2
5	Основи проєктування запитів (prompt engineering): як формулювати ефективні запити	2
6	ШІ для пошуку, аналізу, структурування й візуалізації соціологічної інформації	2
7	Критичне мислення, фактчекінг і перевірка результатів, згенерованих ШІ	2
8	Етика штучного інтелекту: упередження, прозорість, авторство, приватність і безпека даних	2
9	Академічна доброчесність і правила відповідального використання ШІ у навчанні	2
10	ШІ в командній дослідницькій роботі, комунікації та менеджменті завдань	2

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
11	Проєктування навчальних і соціологічних завдань із використанням ШІ	2
12	Майбутнє праці, цифрові нерівності та безперервне навчання в епоху ШІ	2
	Усього годин	24

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Штучний інтелект як сучасне технологічне та соціокультурне явище	2
2	Основні напрями розвитку ШІ: машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ	2
3	ШІ-інструменти в освітньому процесі: персоналізація, підтримка навчання, зворотний зв’язок	2
4	Використання ШІ у професійній діяльності соціолога та повсякденній роботі	2
5	Основи проєктування запитів (prompt engineering): як формулювати ефективні запити	2
6	ШІ для пошуку, аналізу, структурування й візуалізації соціологічної інформації	2
7	Критичне мислення, фактчекінг і перевірка результатів, згенерованих ШІ	2
8	Етика штучного інтелекту: упередження, прозорість, авторство, приватність і безпека даних	2
9	Академічна доброчесність і правила відповідального використання ШІ у навчанні	2
10	ШІ в командній дослідницькій роботі, комунікації та менеджменті завдань	2
11	Проєктування навчальних і соціологічних завдань із використанням ШІ	2
12	Майбутнє праці, цифрові нерівності та безперервне навчання в епоху ШІ	2
	Усього годин	24

6. Самостійна робота

№ з/п	Зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю
1	Штучний інтелект як сучасне технологічне та соціокультурне явище	6	рефлексивний конспект і короткий словник понять
2	Основні напрями розвитку ШІ: машинне навчання, нейронні мережі, генеративний ШІ	6	порівняльна таблиця напрямів ШІ та прикладів застосування
3	ШІ-інструменти в освітньому процесі: персоналізація, підтримка навчання, зворотний зв’язок	6	підготовка плану самостійного навчання з підтримкою ШІ
4	Використання ШІ у професійній діяльності соціолога та повсякденній роботі	6	кейс застосування ШІ у професійній діяльності соціолога
5	Основи проєктування запитів (prompt engineering): як формулювати ефективні запити	6	пакет ефективних запитів та їх доопрацювання

№ з/п	Зміст самостійної роботи	Кількість годин	Форма контролю
6	ШІ для пошуку, аналізу, структурування й візуалізації соціологічної інформації	6	матриця джерел, схема або візуалізація соціологічної інформації
7	Критичне мислення, фактчекінг і перевірка результатів, згенерованих ШІ	6	звіт з фактчекінгу відповіді
8	Етика штучного інтелекту: упередження, прозорість, авторство, приватність і безпека даних	6	етичний аналіз ШІ-кейсу
9	Академічна доброчесність і правила відповідального використання ШІ у навчанні	6	пам’ятка відповідального використання ШІ у навчанні
10	ШІ в командній дослідницькій роботі, комунікації та менеджменті завдань	6	план командної роботи з використанням ШІ-інструментів
11	Проєктування навчальних і соціологічних завдань із використанням ШІ	6	мініпроєкт навчального або соціологічного завдання з ШІ
12	Майбутнє праці, цифрові нерівності та безперервне навчання в епоху ШІ	6	аналіз впливу ШІ на професію соціолога та персональний план розвитку компетентностей
	Усього годин	72	

7. Методи навчання

Керівництво пізнавальною діяльністю здобувачів освіти здійснюється з використанням таких методів:

- лекції з елементами проблемного викладу та демонстрації ШІ-інструментів;
- семінарські заняття з обговоренням теоретичних питань і практичною роботою з ШІ-інструментами;
- аналіз кейсів використання ШІ в освіті, соціологічних дослідженнях, професійній діяльності та повсякденній роботі;
- створення, тестування й удосконалення запитів до ШІ-інструментів;
- мініпроєкти, індивідуальні та групові завдання;
- дискусії, брейнстормінг, робота в малих групах, взаємооцінювання;
- самостійна робота з науковими, освітніми та цифровими ресурсами.

8. Методи контролю

Методами контролю є оцінювання роботи на 12 семінарських заняттях, творчого проєкту та підсумкового тестування. Самостійна робота забезпечує підготовку до семінарів і виконання проєкту та окремо не дублює бали поточного контролю.

Для денної форми поточний контроль становить 60 балів: 12 семінарських занять по 3 бали (36 балів) і творчий проєкт з дисципліни (24 бали). Творчий проєкт належить до поточного контролю.

Підсумковий семестровий контроль для денної та заочної форм навчання проводиться у формі тестування: 40 тестових питань, кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал; максимальна оцінка - 40 балів. Творчий проєкт не замінює підсумкове тестування.

9. СХЕМА НАРАХУВАННЯ БАЛІВ

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
12 семінарських занять: 12 × 3 бали	36
Творчий проєкт з дисципліни	24
Поточний контроль (денна форма)	60
Підсумкове тестування (денна та заочна форми): 40 питань × 1 бал	40
Сума	100

Критерії оцінювання семінарського заняття (0-3 бали)

Бали	Критерії оцінювання роботи на семінарі
3	повне й аргументоване виконання завдання; активна участь в обговоренні; коректне використання ШІ; перевірені джерела, дані та висновки; дотримано академічної доброчесності й правил захисту даних
2	завдання виконано переважно правильно, але є окремі неточності або недостатня аргументація; участь в обговоренні змістовна; результат ШІ частково перевірено
1	завдання виконано фрагментарно; розуміння теми поверхове; висновки слабко обґрунтовані; перевірка результату ШІ формальна або неповна
0	завдання не виконано, здобувач освіти не брав участі в роботі або подана робота не відповідає темі, не є самостійною чи порушує вимоги академічної доброчесності

Критерії оцінювання підсумкового тестування (40 балів)

Форма контролю	Обсяг	Порядок оцінювання
Підсумкове тестування для денної та заочної форм навчання	40 питань	1 бал за кожну правильну відповідь; максимальна оцінка - 40 балів

Здобувач освіти допускається до підсумкового семестрового контролю за умови виконання обов’язкових завдань і отримання не менше 30 балів за поточний контроль. Підсумкова оцінка визначається як сума балів поточного контролю та тестування.

Політика використання технологій штучного інтелекту

Використання технологій ШІ здійснюється відповідно до політик Каразінського університету, умов конкретного завдання та принципів академічної доброчесності. ШІ не є автором, нормативним джерелом або суб'єктом управлінської відповідальності; за точність, етичність, безпечність і самостійність рішення відповідає здобувач.

- Модель «ШІ заборонено». Генеративний ШІ не використовується під час екзаменаційного тестування, індивідуального контрольного опитування та інших заходів, для яких викладач установив заборону.

- Модель «ШІ як асистент». За відсутності окремої заборони ШІ можна застосовувати для мозкового штурму, формування пошукових запитів, пояснення термінів, мовного редагування, перевірки структури та симуляції зворотного зв'язку. Факти, норми, показники й цитування перевіряються за першоджерелами.
- Модель «ШІ як інструмент». У проєктних завданнях дозволено використовувати ШІ для чернеткових таблиць, сценаріїв, візуалізацій або моделювання позицій стейкхолдерів, якщо це передбачено завданням. Остаточні аналіз, рішення, аргументація і текст належать здобувачеві.
- Обов'язкове декларування. У роботі зазначаються назва сервісу або моделі, дата, мета звернення та характер допомоги; за вимогою додаються використані запити. Заборонено вводити персональні, конфіденційні, партнерські або неопубліковані організаційні дані без належної правової підстави й дозволу.

Визнання результатів неформальної та інформальної освіти

Результати навчання, здобуті у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути визнані відповідно до чинних нормативних документів Університету після подання підтверджувальних документів і перевірки відповідності результатам навчання дисципліни. На момент затвердження програми перелік конкретних курсів і фіксована кількість балів не встановлені.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	зараховано
70-89	зараховано
50-69	зараховано
0-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Miao, F., & Holmes, W. (2023). Guidance for generative AI in education and research. UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693
2. UNESCO. (2021). Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137
3. Zawacki-Richter, O., Marín, V. I., Bond, M., & Gouverneur, F. (2019). Systematic review of research on artificial intelligence applications in higher education: Where are the educators? International Journal of Educational Technology in Higher Education, 16, 39. https://doi.org/10.1186/s41239-019-0171-0
4. Kasneci, E., Seßler, K., Küchemann, S., et al. (2023). ChatGPT for good? On opportunities and challenges of large language models for education. Learning and Individual Differences, 103, 102274. https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102274
5. Russell, S., & Norvig, P. (2021). Artificial intelligence: A modern approach (4th ed.). Pearson.

Додаткова література

1. Crompton, H., & Burke, D. (2023). Artificial intelligence in higher education: The state of the field. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 20, 22. https://doi.org/10.1186/s41239-023-00392-8
2. Bond, M., Khosravi, H., de Laat, M., et al. (2024). A meta systematic review of artificial intelligence in higher education: A call for increased ethics, collaboration, and rigour. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 21, 4. https://doi.org/10.1186/s41239-023-00436-z
3. Walter, Y. (2024). Embracing the future of artificial intelligence in the classroom: The relevance of AI literacy, prompt engineering, and critical thinking in modern education. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 21, 15. https://doi.org/10.1186/s41239-024-00448-3
4. Mah, D. K., & Groß, N. (2024). Artificial intelligence in higher education: Exploring faculty use, self-efficacy, distinct profiles, and professional development needs. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 21, 58. https://doi.org/10.1186/s41239-024-00490-1
5. Xia, Q., Weng, X., Ouyang, F., Lin, T. J., & Chiu, T. K. F. (2024). A scoping review on how generative artificial intelligence transforms assessment in higher education. International Journal of Educational Technology in Higher Education, 21, 40. https://doi.org/10.1186/s41239-024-00468-z

11. Цифрові джерела

1. UNESCO. Guidance for generative AI in education and research: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000386693
2. UNESCO. Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381137
3. Європейська Комісія. European approach to artificial intelligence: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence
4. Офіційний вебпортал Верховної Ради України: https://zakon.rada.gov.ua
5. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України: https://mon.gov.ua

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що таке штучний інтелект і чому він є технологічним та соціокультурним явищем?
2. Які можливості відкриває ШІ для навчання, професійної діяльності та повсякденної роботи?
3. Які обмеження й ризики мають сучасні ШІ-інструменти?
4. У чому полягає різниця між машинним навчанням, нейронними мережами та генеративним ШІ?
5. Які типи генеративних ШІ-інструментів використовуються в освітній і професійній практиці?
6. Що таке галюцинації ШІ-моделей і як їх виявляти?
7. Як ШІ може підтримувати персоналізацію навчання?
8. Які переваги й ризики має використання ШІ для зворотного зв’язку в освітньому процесі?

9. Як здобувач освіти може відповідально використовувати ШІ для самостійного навчання?
10. Які професійні завдання соціолога можуть бути підтримані за допомогою ШІ?
11. Як побудувати персональний робочий процес із використанням ШІ-інструментів?
12. Чому людина залишається відповідальною за кінцевий результат роботи з ШІ?
13. Що таке проєктування запитів (prompt engineering) і чому він важливий?
14. Які компоненти має містити ефективний запит до ШІ-інструменту?
15. Які типові помилки виникають під час формулювання запитів?
16. Як ШІ може допомогти в пошуку та структуруванні соціологічної інформації?
17. Які способи візуалізації соціологічних даних можна створювати за підтримки ШІ?
18. Чому згенеровану інформацію потрібно перевіряти за першоджерелами?
19. Які основні принципи фактчекінгу відповідей?
20. Як виявити вигадані джерела або некоректні цитування у відповіді ШІ?
21. Який алгоритм перевірки згенерованого контенту можна застосовувати у навчанні?
22. Які етичні принципи мають регулювати використання ШІ?
23. Що таке упередження ШІ-моделей і чому вони небезпечні?
24. Які правила безпечної роботи з персональними даними респондентів у ШІ-сервісах?
25. Як пов’язані академічна доброчесність і використання генеративного ШІ?
26. Які практики використання ШІ у навчанні є допустимими?
27. Як правильно декларувати використання ШІ під час виконання навчального завдання?
28. Як ШІ може підтримувати командну роботу та менеджмент завдань?
29. Які ризики виникають під час командного використання ШІ-інструментів?
30. Як ШІ може допомогти у професійній комунікації та підготовці аналітичних матеріалів соціолога?
31. Які принципи проєктування навчальних і соціологічних завдань із використанням ШІ?
32. Як сформулювати критерії оцінювання завдання з використанням ШІ?
33. Які елементи має містити творчий проєкт з відповідального використання ШІ?
34. Як ШІ впливає на майбутнє праці, професійні ролі та цифрові нерівності?
35. Що таке ШІ-грамотність і чому вона є складовою цифрової компетентності?
36. Як сформувати персональний план розвитку ШІ-компетентності?

37. Як ШІ можна використовувати для формування та перевірки соціологічних гіпотез?

38. Які ризики виникають під час використання ШІ для аналізу інтерв’ю, анкет і відкритих відповідей?

39. Як забезпечити анонімізацію та конфіденційність соціологічних даних під час роботи з ШІ?

40. Які принципи людського контролю необхідні для інтерпретації результатів, отриманих за допомогою ШІ?

Додаток 1

ТВОРЧИЙ ПРОЄКТ З ДИСЦИПЛІНИ ТА КРИТЕРІЇ ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ

Здобувач освіти виконує один індивідуальний творчий проєкт на обрану тему, пов'язану з відповідальним використанням ШІ у навчанні, соціологічному дослідженні або професійній діяльності. Максимальна оцінка - 24 бали; проєкт входить до поточного контролю денної форми.

№	Критерій	Показники	Макс. бал
1	Актуальність і мета	чітко визначено соціологічну проблему, мету та очікуваний результат	4
2	Логіка проєкту	структура послідовна, обрані методи й формат відповідають поставленому завданню	4
3	Використання ШІ	роль інструменту обґрунтована; запити доречні, задокументовані й удосконалені	4
4	Перевірка та аналіз	джерела, дані й результати перевірено; висновки аргументовані та не підмінені відповіддю ШІ	5
5	Етика і доброчесність	забезпечено конфіденційність; використання ШІ прозоро задекларовано; дотримано авторського права	4
6	Представлення результату	матеріал оформлено зрозуміло; здобувач освіти самостійно пояснює рішення, обмеження та висновки	3
	Разом		24

Обов'язкові елементи творчого проєкту:

- тема, проблема, мета та очікуваний результат;
- стислий опис використаного ШІ-інструменту та меж його застосування;
- приклади ключових запитів і внесених удосконалень;
- отриманий результат, його перевірка та авторський аналіз;
- висновок про корисність, обмеження, ризики, конфіденційність і етичність використання ШІ;
- список джерел і декларація про використання ШІ.

Описова шкала оцінювання творчого проєкту

Бали	Опис рівня виконання
22-24	відмінний рівень: проєкт цілісний, самостійний, методично обґрунтований; результати ретельно перевірено, етичні вимоги виконано повністю
19-21	високий рівень: усі основні складники виконано якісно, наявні лише незначні недоліки в аргументації, перевірці або оформленні
15-18	достатній рівень: мету досягнуто частково; логіка загалом зрозуміла, але аналіз, перевірка чи рефлексія потребують доопрацювання
10-14	низький рівень: проєкт має суттєві змістові або методичні недоліки, використання ШІ слабко обґрунтоване, перевірка результатів неповна
1-9	фрагментарний рівень: подано окремі елементи без цілісного результату; вимоги до самостійності, доказовості або етики виконано частково
0	проєкт не подано, він не відповідає завданню, не є самостійним або містить неприйнятне порушення академічної доброчесності